

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Διδάσκων : Σταύρος Μαμαλούκος

Δρ. Αρχιτέκτων μηχ. ΕΜΠ - Αναστηλωτής MA in Conservation Studies IAAS University of York, UK

Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών

Οδηγίες για τη Σύνταξη Επιστημονικών Μελετών

Πανεπιστημιούπολη, Πολυτεχνική Σχολή, Ρίο

Ιανουάριος 2009

Γενικές Οδηγίες για τη Σύνταξη Επιστημονικής Μελέτης

1. Επιλογή του θέματος ή μιας ευρύτερης περιοχής στην οποία αυτό εντάσσεται

1.1 Αναγνωριστική αυτοψία (ή αυτοψίες)

1.2 Γενικό διάβασμα

2. Συλλογή του Υλικού

2.1 Εντοπισμός και προμήθεια γενικών στοιχείων

Χάρτες ευρύτερης περιοχής

Τοπογραφικά σχέδια οικισμών

Αεροφωτογραφίες

2.2 Εντοπισμός και προμήθεια στοιχείων μεμονωμένων κτηρίων

(αναλογικό ή ψηφιακό υλικό

με σαφή και συστηματική καταγραφή της προέλευσης)

Κείμενα από δημοσιεύσεις ή αναφορές

Δημοσιευμένα σχέδια

Δημοσιευμένες φωτογραφίες

2.2.1 Δημιουργία φακέλων κτηρίων - φύλαξη σε ντοσιέ

2.2.1 Σύνταξη δελτίων κτηρίων - παρουσίαση σε τεύχος

2.3 Βιβλιογραφία

2.3.1 Συστηματική συλλογή βιβλιογραφίας

(βλ. Σ. Μαμαλούκος, Οδηγίες → Δείγματα → Βιβλιογραφία - Αποδελτιώσεις)

2.3.2 Αποδελτιώσεις

2.4 Εργασία πεδίου

2.4.1 Συστηματικές αυτοψίες για τον εντοπισμό του συνόλου του μνημειακού υλικού

ή χαρακτηριστικών παραδειγμάτων του

2.4.2 Τεκμηρίωση (βλ. Μαμαλούκος - Καμπόλη-Μαμαλούκου [2007] Τεκμηρίωση)

Φωτογράφιση

Αποτύπωση

(βλ. Κ. Μιλωνάς, Οδηγίες για Αποτυπώσεις &

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών, Οδηγίες για Αποτυπώσεις)

Σχεδίαση

Γενικά σχέδια

Λεπτομέρειες

Μελέτη των κτηρίων

Αναγνώριση τυχόν οικοδομικών φάσεων

Σχεδιαστικές αναπαραστάσεις

3. Συγγραφή της εργασίας

3.1 Διάγραμμα εργασίας (βλ. Δείγματα Διαγραμμάτων Μελέτης)

3.2 Εμπλουτισμός του διαγράμματος
με στοιχεία από τις αποδελτιώσεις και σκέψεις - απόψεις («Υλικό»)

3.3 Σύνταξη κειμένου

Δείγματα Διαγραμμάτων Μελέτης

1. Διάγραμμα μελέτης μεμονωμένου μνημείου

Πρόλογος

Βιβλιογραφία - Συντομογραφίες

A. Εισαγωγικά

Γενικά

Βιβλιογραφία

Τοπογραφικά

Ιστορικά

B. Περιγραφή

Μορφή κατόψεως με πιθανή αναφορά σε τυπολογία

Κτιριολογικά

Γενική Περιγραφή συγκροτήματος

Περιγραφή ανά τμήμα του κτηρίου

(λ.χ. (προκειμένου περί εκκλησιών) Ιερό, Κυρίως ναός, Νάρθηξ)

Εσωτερικό

Διαστάσεις

Κάλυψη

Διάρθρωση τοίχων

Προσπέλαση

Φωτισμός

Στοιχεία εσωτερικού / εξοπλισμός

Εξωτερικό

Όγκος

Στέγες

Όψεις

Τοίχοι (Θεμελίωση, μορφή τοιχοποιίας)

Στοιχεία όψεων (Ανοίγματα, γείσα, κοσμήτες κλπ)

Γ. Οικοδομικές Φάσεις - Αναπαραστάσεις

Αναγνώριση οικοδομικών φάσεων

Περιγραφή αναπαραστάσεως των διαφόρων οικοδομικών φάσεων

Δ. Ζητήματα σχεδιασμού και τυπολογίας

Ε. Ζητήματα κατασκευής και μορφολογίας

ΣΤ. Χρονολόγηση

Βάσει συγκρίσεων

(όταν το μνημείο δεν είναι χρονολογημένο ακριβώς βάσει πηγών)

Ζ. Συμπεράσματα

Ερμηνεία του μνημείου και τοποθέτησή του

σε ευρύτερα πλαίσια της Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής

Τοίχοι (θεμελίωση - μορφή τοιχοποιίας - συστήματα ενισχύσεως)

Τοίχοι από λιθοδομή

Τοίχοι από πλινθοδομή

Ξυλόπηκτοι τοίχοι

Ξύλινοι τοίχοι

Λοιποί τοίχοι

Κίονες - Υποστυλώματα

Τόξα - Θόλοι

Εξώστες - Υπόστεγα

Στέγες

Φέρων οργανισμός στεγών

Επικάλυψη στεγών

Πατώματα

Στοιχεία όψεων

Γείσα

Κοσμήτες

Παραστάδες

Διάκοσμος

Διάφορα

Επιχρίσματα

Αρμολογήματα

Ανοίγματα

Κουφώματα

Θύρες

Παράθυρα

Φωτιστικές σχισμές - Τοξοθυρίδες - Τυφεκιοθυρίδες

Δάπεδα

Δάπεδα από σχιστόπλακες

Μαρμάρινα δάπεδα

Δάπεδα από κεραμικά πλακίδια

Δάπεδα από τσιμεντένια πλακίδια

Δάπεδα από κονίαμα

Δάπεδα από χύμα

Ξύλινα δάπεδα

Οροφές

Οροφές από μπαγδατί

Ξύλινες οροφές

Λοιπές οροφές

Κλίμακες

Λίθινες κλίμακες

Μαρμάρινες κλίμακες

Ξύλινες κλίμακες

Κιγκλιδώματα - Στηθαία

Στοιχεία εσωτερικού - Εξοπλισμός

Τζάκια

Θερμάστρες

Εστίες μαγειρείων

Φούρνοι

Ερμάρια

Ράφια

Νεροχύτες

Διάφορα στοιχεία εξοπλισμού

2. Διάγραμμα επιστημονικής μελέτης της αρχιτεκτονικής ομάδας ή συνόλου μνημείων

Πρόλογος

Βιβλιογραφία - Συντομογραφίες

A. Εισαγωγή

Γενική αναφορά στο αντικείμενο

Παρουσίαση της ως τώρα έρευνας

Παρουσίαση της μεθοδολογίας της εργασίας

B. Το Πλαίσιο

Γεωγραφικό Πλαίσιο

Ιστορικό Πλαίσιο

Γ. Η Μελέτη της Αρχιτεκτονικής

Γ.1 Γενικά - Εισαγωγικά

Παρουσίαση του υλικού - Γενικά ζητήματα / Προβλήματα

Γ.2 Ζητήματα κτηριολογίας και τυπολογίας

Χωροθέτηση

Γενική διάταξη (προκειμένου περί συνόλων)

Κτηριολογική οργάνωση

Τυπολογία

Γ.3 Ζητήματα κατασκευής και μορφολογίας

Γ.3.1 Μελέτη της γενικής σύνθεσης

Διάρθρωση όγκων

Διάρθρωση όψεων

Γ.3.2 Μελέτη των επί μέρους οικοδομικών στοιχείων

Γ.4 Άλλα θέματα

λ.χ. Οικοδομικά συνεργεία

Γ.5 Συμπεράσματα

Ερμηνεία του υλικού και τοποθέτησή του

σε ευρύτερα πλαίσια της Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής

Δ. Αρχείο κτηρίων

Παρουσίαση του συνόλου των εξεταζομένων μνημείων

ή χαρακτηριστικών παραδειγμάτων τους (ενδεχομένως σε δελτία)

(βλ. Δελτία Κτηρίων)

Δ.1 Κείμενο

Θέση

Ιστορικά βάσει επιγραφών ή συγκρίσεων

Σύντομη περιγραφή με αναφορά στην τυπολογία

Δ.2 Φωτογραφίες

Δ.3 Σχέδια

Αποτύπωση (αναλυτική ή συνοπτική κατά περίπτωση) και σχεδίαση παρουσιασμένη κατά περίπτωση (λ.χ γενικά σχέδια παρουσιασμένα σε κλίμακα 1:50 ή 1:75 και σχέδια λεπτομερειών (οικοδομικές τομές και επί μέρους οικοδομικά στοιχεία (ανοίγματα - κουφώματα κλπ) παρουσιασμένα σε κλίμακες 1:20 ή 1:25 και 1:10 ως 1:1 αντίστοιχα).

Αναγνώριση των τυχόν οικοδομικών φάσεων των κτηρίων και αναπαραστάσεις τους κατά περίπτωση σε σχέδια ή σκαριφήματα.

3. Διάγραμμα επιστημονικής μελέτης πολεοδομικής εξέλιξης ιστορικού οικισμού

Πρόλογος

Βιβλιογραφία - Συνομογραφίες

A. Εισαγωγή

Γενική αναφορά στο αντικείμενο

Παρουσίαση της ως τώρα έρευνας

Παρουσίαση της μεθοδολογίας της εργασίας

Βιβλιογραφία - Πηγές

B. Τοπογραφικά

Η θέση του οικισμού

Γ. Ιστορικά

Ιστορικές περίοδοι

Δ. Πολεοδομική Εξέλιξη (για κάθε ιστορική περίοδο)

Γενική περιγραφή της πόλεως

Πολεοδομικός ιστός (περιγραφή)

Εξέλιξη - αλλαγές - επεμβάσεις

Πολεοδομική οργάνωση

Οδικό δίκτυο (δρόμοι -πλατείες)

Οικοδομικά τετράγωνα

Λειτουργική οργάνωση

άμυνα

διοίκηση

αγορά

*κατοικία (συνοικίες κατά θρησκευτικές κοινότητες
και κοινωνικές ομάδες)*

Οχυρώσεις

Γενικά - ιστορικά

Περιγραφή

Δημόσια κτίρια - κτίρια ειδικών χρήσεων

Γενικά - ιστορικά

Περιγραφή

Υδρευση Κρήνες

Θρησκευτικά κτίρια

Γενικά - ιστορικά

Περιγραφή

Εκκλησίες, Τζαμιά, Συναγωγές

Κατοικίες

Γενικά - ιστορικά

Περιγραφή

E. Συμπεράσματα

*Ερμηνεία της πολεοδομικής εξέλιξης του οικισμού και τοποθέτησή της
σε ευρύτερα πλαίσια της Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής*

ΣΤ. Αρχείο κτηρίων

Παρουσίαση του συνόλου των εξεταζομένων μνημείων

ή χαρακτηριστικών παραδειγμάτων τους (ενδεχομένως σε δελτία)

ΣΤ.1 Κείμενο

Θέση

Ιστορικά βάσει επιγραφών ή συγκρίσεων

Σύντομη περιγραφή με αναφορά στην τυπολογία

ΣΤ.2 Φωτογραφίες

ΣΤ.3 Σχέδια

*Αποτύπωση (αναλυτική ή συνοπτική κατά περίπτωση) και σχεδίαση
παρουσιασμένη κατά περίπτωση (λ.χ γενικά σχέδια παρουσιασμένα σε κλίμακα
1:50 ή 1:75 και σχέδια λεπτομερειών (οικοδομικές τομές και επί μέρους
οικοδομικά στοιχεία (ανοίγματα - κουφώματα κλπ) παρουσιασμένα σε κλίμακες
1:20 ή 1:25 και 1:10 ως 1:1 αντίστοιχα).*

*Αναγνώριση των τυχόν οικοδομικών φάσεων των κτηρίων και αναπαραστάσεις
τους κατά περίπτωση σε σχέδια ή σκαριφήματα.*

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

[1] Τίτλος

Οι κακοτεχνίες στην οικοδομή και ο ρόλος του αρχιτέκτονα.

[2] Στόχος

Να διερευνηθεί σε πió βαθμό είναι διαδεδομένες οι κακοτεχνίες στην οικοδομή, σε ποió βαθμό ο αρχιτέκτονας τις προκαλεί ή τις ανέχεται, πώς τις αντιμετωπίζουν οι χρήστες, και ποιά μέτρα (θεσμικά, εκπαιδευτικά, επαγγελματικά) μπορούν να παρθούν για να μειωθεί το φαινόμενο.

[3] Ορισμοί

Κακοτεχνία, ορίζεται κάθε κατασκευή που είτε δεν συμφωνεί με το σχέδιο κατασκευής της, είτε δεν λειτουργεί σωστά, είτε δεν έχει αισθητική αρτιότητα.

[4] Στοιχεία και πληροφορίες που χρειάζονται

Θα πρέπει να συλλεγούν πολλά παραδείγματα κακοτεχνιών διαφόρων ειδών.

Πρώτα θα δημιουργηθεί μία οργανωμένη ταξινόμηση της κακοτεχνίας, σε σχέση με διάφορα κριτήρια, όπως:

(α) κακοτεχνίες στην υλοποίηση του σχεδίου

(β) κακοτεχνίες λειτουργικές

(γ) κακοτεχνίες αισθητικές

(δ) βραχυπρόθεσμες - μακροπρόθεσμες κακοτεχνίες, κλπ.

[5] Μέθοδος συλλογής των στοιχείων

Συλλογή σύγχρονων παραδειγμάτων από οικοδομές της Πάτρας.

Δημιουργία φωτογραφικού αρχείου, με στοιχεία του κτηρίου, της κακοτεχνίας, του είδους της, ποιός ευθύνεται, πώς θεραπεύεται, κλπ.

Αντίστροφη μέθοδος:

Δημιουργία δειγματοληπτικού αρχείου οικοδομών, και να βρεθεί τί κακοτεχνίες έχουν ποιές οικοδομές.

Με τον δεύτερο τρόπο ορίζει κανείς πιά συστηματικά το «γενικό βαθμό» κακοτεχνίας στην σύγχρονη ελληνική οικοδομή.

[6] Μέθοδος επεξεργασίας των στοιχείων

Παρουσίαση αποτελεσμάτων με εικονογράφηση και ποσοτικά.

Εξαγωγή συμπερασμάτων:

Ποιές κακοτεχνίες είναι οι πιο συνηθισμένες?

Ποιές κακοτεχνίες αντιλαμβάνεται ο χρήστης και ποιές αντιλαμβάνεται ο αρχιτέκτονας?

Πού οφείλονται?

[7] Σκέψεις πάνω στην αντιμετώπιση του φαινομένου

Πιθανά μέτρα, για την ευθύνη του κατασκευαστή, του αρχιτέκτονα, του χρήστη.

Οικονομικά κριτήρια, κοινωνικά κριτήρια.

[8] Βιβλιογραφία

Άρθρα για κακοτεχνίες (περιπτωσιολογία).

Άρθρα για την κοινωνική ευθύνη του αρχιτέκτονα.

Άρθρα για την αισθητική του χρήστη.

5. Βιβλιογραφία - Αποδελτιώσεις (Δείγματα)

5.1 Βιβλιογραφία - Συντομογραφίες

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΑΠΠ

Βιβλιογραφία

ΔΧΑΕ Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

ΕΠΑ Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική

Βοκοτόπουλος, Π. [1969] «Περί την χρονολόγησιν του εν Κερκύρα ναού των Αγίων Ιάσωνος και Σωσιπάτρου», *ΔΧΑΕ* 4/5 (1969), σσ. 149-174

Ζήβας, Δ. [1970] *Η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου από τον ΙΣΤ μέχρι τον ΙΘ αιώνα*, Αθήναι 1970

Χρυσάφη-Ζωγράφου, Μεταξούλα [1988] «Κορινθία», *ΕΠΑ*, τ.5, Αθήνα 1988, σσ. 9-42

Στις παραπομπές

Βοκοτόπουλος, Π. [1969], σ.32 / σημ.134 / εικ.2

ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

ΔΧΑΕ Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Βοκοτόπουλος, Άγιοι Ιάσων και Σωσιπάτρος : Π. Βοκοτόπουλος, Περί την χρονολόγησιν του εν Κερκύρα ναού των Αγίων Ιάσωνος και Σωσιπάτρου, ΔΧΑΕ 4/5 (1969), 149-174

Ζήβας, Αρχιτεκτονική Ζακύνθου : Δ. Ζήβας, Η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου από τον ΙΣΤ μέχρι τον ΙΘ αιώνα, Αθήναι 1970

Ή

Βοκοτόπουλος 1969 : Π. Βοκοτόπουλος, Περί την χρονολόγησιν του εν Κερκύρα ναού των Αγίων Ιάσωνος και Σωσιπάτρου, ΔΧΑΕ 4/5 (1969), 149-174

Ζήβας 1970 : Δ. Ζήβας, Η αρχιτεκτονική της Ζακύνθου από τον ΙΣΤ μέχρι τον ΙΘ αιώνα, Αθήναι 1970

Δείγμα 1 - Μπούρας [2001] Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001 :

Χ. Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική,

Κύπρος Μεσαιωνική, Επτά Ημέρες, Καθημερινή, 16 Σεπτεμβρίου 2001, 17-20

[Βιβλιοθήκη ΣΒΜ]

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 17

Συσχετισμός της Κύπρου με την Κρήτη τόσο από την άποψη της ιστορικής πορείας όσο και από την άποψη της μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής : «μακρόχρονη οικοδομική απραξία, δημιουργία ενός οικοδομικού τρόπου, ο οποίος εξελίσσεται με έμμεσες μικρασιατικές επιδράσεις, επανασύνδεση με την αρχιτεκτονική της πρωτεύουσας του Βυζαντίου στα τέλη του 10^{ου} αιώνα και κατάληξη με την υιοθεσία μορφών από τη δυτική τέχνη και αρχιτεκτονική κατά τον 13^ο και τον 14^ο αιώνα.»

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 17

Αναφορά στη βιβλιογραφία : «Δυστυχώς η αρχιτεκτονική της βυζαντινής Κύπρου έχει μελετηθεί πολύ λίγο και ποτέ ως σύνολο.»

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 17

Έλλειψη κτητορικών επιγραφών : Ένας ακόμη λόγος για δυσκολία στη χρονολόγηση των μνημείων

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 18

«Στην κυπριακή βυζαντινή αρχιτεκτονική, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, απαντούν μερικά γενικά «αρχαϊκά» γνωρίσματα, τα οποία την απομακρύνουν από τους περίτεχνους ναούς της Κωνσταντινουπόλεως και της Ελλάδος και την προσεγγίζουν στη βραδύτατα εξελισσόμενη αρχιτεκτονική των νησιών, της Μικράς Ασίας και της Νοτίου Ιταλίας.»

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 18

Χαρακτηριστικά της κυπριακής βυζαντινής αρχιτεκτονικής : «βαριές μάζες από λιθοδομή αργών ή ημιλαξευτών λίθων, μικρά ανοίγματα (και κατά συνέπεια σκοτεινό το εσωτερικό), κυκλικούς εξωτερικά τους τρούλλους και τις ασίδες του ιερού, γυμνούς συνήθως τους θόλους, χαμηλές τις αναλογίες και αδρή την κατασκευή»

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 18

Αναφορές στις προσπάθειες ερμηνείας της προέλευσης των μορφών της κυπριακής βυζαντινής αρχιτεκτονικής (της «περιφερειακής ενότητας» της Κύπρου) :

«η χαμηλή τεχνολογική βάση αποτελεί κοινό αρχαϊκό χαρακτηριστικό στον νησιωτικό χώρο»

Απόψεις Κύριζις για Θωράκιση των κτηρίων έναντι των σεισμών

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 18

Συγγένεια με Μικρά Ασία εμφανής στους τύπους

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 18

Περί (μεταβατικών) σταυροειδών εγγεγραμμένων «με τρούλλο, με τέσσερις κτιστούς πεσσούς, χωρίς νάρθηκα και χωρίς ιδιαίτερο τριμερές ιερό» (Γιαλούσα, Ναός Αρχαγγέλου, Κακοπετριά, Ναός Αγίου Νικολάου, Σωτήρα, Ναός Αγίου Γεωργίου στα Χορτάκια, Λιβάδια Καρπασίας)

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 18-19

Συσχετισμός πολύτρολλων ναών (Περιστερώννα. Ναός Αγίων Βαρνάβα και Ιλαρίωνος, Γεροσκήπου. Ναός Αγίας Παρασκευής, Λάρνακα. Ναός Αγίου Λαζάρου, Σαλαμίς. Ναός Αγίου Βαρνάβα) με τη Μικρά Ασία (Έφεσος. Ναός Αγίου Ιωάννου Θεολόγου, Φιλαδέλφεια. Ναός Αγίου Ιωάννου Θεολόγου). Οι κυπριακοί ναοί πιθανά πρότυπα ναών στην Απουλία και τη Νότια Γαλλία

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 19

Από τον 11^ο και τον 12^ο αιώνα πολλά μικρά σχετικά μνημεία στους γνωστούς σε όλη τη βυζαντινή επικράτεια τύπους (σταυροειδείς, ελεύθεροι σταυροί και κυρίως συνεπτυγμένοι σταυροειδείς).

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 19

Ο ναός της Αγίας Τριάδος στον Κουτζοβέντη «τυπικό παράδειγμα διεισδύσεως των κωνσταντινουπολίτικων αρχιτεκτονικών τρόπων στο συντηρητικό περιβάλλον της Κύπρου».

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 19

Μορφολογικές επιρροές από την Πόλη (τυφλά αψιδώματα, νάρθηκες με κόγχες, γραπτή απομίμηση πολυτελούς τοιχοποιίας)

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 19-20

Περί των οκταγωνικών ναών της Κύπρου : «... δεν έχουν ούτε τυπολογική ούτε μορφολογική σχέση με τα χιώτικα μνημεία. Πρόκειται για μια τοπική παραλλαγή των μονόχωρων τρουλλαίων ναών, με πολλά στοιχεία αυτοσχεδιασμού.»

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 20

Περί της όψιμης μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής της Κύπρου : απλούστευση τύπων και υιοθεσία δυτικών μορφών

Μπούρας, Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στην Κύπρο / 2001, 20

Συσχετισμός των στεγών με δυτικές ιδέες υστερορωμανικές και γοθτικές

Βελένης, Χορτάκια / 2006 :

Γ. Βελένης, Ο ναός του Αγίου Γεωργίου Χρτακιών στη Σωτήρα Αμμοχώστου,

Δύρον στον Νίκο Νικονάνο / 2006

Δύρον Τιμητικός Τόμος στον καθηγητή Νίκο Νικονάνο,

Δ' Τομέας Τμήματος Αρχιτεκτόνων της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ

10^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, Θεσσαλονίκη 2006, 31-40

[Βιβλιοθήκη ΣΒΜ]

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 31

Διαστάσεις : γενικές διαστάσεις : 7.08 X 15.80 μ. / αρχικός ναός 7.08 X 9.25 μ.

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 31

Ναός : Τετράστυλος σταυροειδής εγγεγραμμένος

Κάλυψη όπως στους ελλαδικού τύπου μεταβατικούς ναούς «αλλά κατά μια προωθημένη εκδοχή.

Τα τέσσερα στηρίγματα έχουν αυτονομηθεί, ενώ τα γωνιακά διαμερίσματα και ο σταυρικός πυρήνας συναπαρτίζουν ενιαίο χώρο, όπως συμβαίνει στους απλούς τετρακίονιους ναούς.»

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 31, σημ. 6

Βιβλιογραφία για τους ελλαδικού τύπου μεταβατικούς ναούς :

Ορισμός : **Βοκοτόπουλος, Εκκλησιαστική Αρχιτεκτονική / 1975, 116, σημ.5**

Καταγωγή τύπου : **Dimitrokallis, Eglise en croix inscrite / 2002-2003, 219-232**

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 31, σημ. 6

Βιβλιογραφία για τους απλούς τετρακίονιους ναούς : **Κάππας, Ναός Αγίων Αποστόλων / 2001**

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 31

«Τριταινωτά» πύρινα υφαψίδια στις γενέσεις των τόξων τα οποία περιορίζονται στο πλάτος των εσωραχίων

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 31

Λίθινος κοσμήτης ορθογωνικής διατομής στη γένεση της θολοδομίας που δεν συνεχίζει στις επιφάνειες των τυμπάνων

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 32

Οργάνωση βόρειας, νότιας και δυτικής όψεων με ένα μεγάλο τυφλό αψίδωμα σε αντιστοιχία με τα σκέλη του σταυρού

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 32

Μορφή ανοίγματος δυτικής θύρας

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 32

Στο τύμπανο του τυφλού αφιδώματος της δυτικής όψης υπάρχει δίλοβο παράθυρο με κτιστό πεσίσκο

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 33

Μορφή τοιχοποιίας : «... από αδρά λαξευμένους γωνιόλιθους σε επάλληλες στρώσεις κατά το ισόδομο σύστημα, με διαμπερείς τους αρμούς έδρασης»

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 33

Περί θολοδομίας : «... Οι θόλοι και τα τόξα είναι κατασκευασμένα με χονδρολαξευμένους θολίτες ποικίλων διαστάσεων, αλλά με ασωράχια που προσδίνουν γεωμετρική καθαρότητα στις καμπύλες επιφάνειες.»

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 33

Μεταγενέστερος νάρθηκας : «παρουσιάζει ίδια τυπολογικά χαρακτηριστικά με τον αρχικό ναό»

ΛΑΘΟΣ !! Είναι μεταβατικός (ΣΒΜ)

Διαστάσεις : 7.08 X 6.55 μ.

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 33-34

Ιδιομορφίες (παρεκκλίσεις) στη χάραξη «οφείλονται σε καθαρά συνθετικούς λόγους»

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 36-37

Παρατηρήσεις στη σύνθεση των πλαγίων όψεων του νάρθηκα

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 37

Σχόλια για το συνεργείο που έκτισε τον νάρθηκα : «Οι παραπάνω κατασκευαστικές και μορφολογικές ιδιομορφίες, καθώς και οι μελετημένες χαράξεις μαρτυρούν έναν δημιουργό με εξαιρετική εμπειρία στις θολοκατασκευές, με ευαισθησίες σε προβλήματα οργάνωσης των εξωτερικών όψεων και μνημένο σε θέματα που σχετίζονται με τις οπτικές διρθώσεις και τα «κλεψίματα» της βυζαντινής αρχιτεκτονικής.»

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 37

Η χρονική διαφορά μεταξύ ναού και νάρθηκα δεν είναι εύκολο να προσδιορισθεί.

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 37-39

Πρώτες εκτιμήσεις για τη χρονολόγηση : Ναός στο 2^ο ήμισυ 11^{ου} αιώνα, Νάρθηξ στο 2^ο ήμισυ 12^{ου} αιώνα

Βελένης, Χορτάκια / 2006, 38, σημ.24

Αναφορά στον κατάλογο μεταβατικών του Βοκοτόπουλου (Βοκοτόπουλος, Εκκλησιαστική Αρχιτεκτονική / 1975, 122-123) με αναφορά στον πρόβλημα της διάκρισης «ανάμεσα στους αμιγώς μεταβατικούς και σε εκείνους που έχουν αποκρυσταλλωμένα τα χαρακτηριστικά του απλού τετράστυλου.»

Δείγματα Δελτίων Κτηρίων

→ συνημμένο
